

Ajuntament de
Lloret de Mar

SAMLM
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

Pregó de la Festa de Sant Romà

Pregoner: Toni Bach i Lleal

Ajuntament de
Lloret de Mar

SAMLM
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

Bona nit a tothom.

Estic molt content de ser aquí entre vosaltres, molt, repeteixo, molt. Us vull agrair que mitjançant els vostres representants, l'Alcalde, en Jaume Dulsat i el regidor de cultura, l'Albert Robert, em concediu avui l'honor d'engrescar-vos a viure la festa.

Moltes gràcies! Estic molt content perquè aquest honor, tal com deia la carta que m'anunciava l'elecció, me'l concediu perquè "la meva implicació per mantenir i donar a conèixer la nostra identitat a través dels castells –i el rem en llagut- és el reflex de la meva estima per Lloret i la terra catalana". Estic molt content i orgullós d'aquestes paraules! No em va passar pel cap que se'm proposaria fer el pregó de les Festes de Sant Romà, quan, després de guanyar al capdavant dels Castelliers de Vilafranca el que significava el vuitè Concurs de Castells consecutiu, vaig rebre un WhatsApp de l'Albert dient-me que em guardés el dia 10 de novembre. Les meves preguntes, al concretar-se la proposta al cap d'uns dies i coneixedor del que significa un altre pregó que visc cada any, el de la FM de Vilafranca del Penedès, un dels actes principals que aplega unes 2000 persones i on el pregoner s'està mesos elaborant-lo, van ser: "què significa aquest pregó?" i "quina durada ha de tenir?". Haig de reconèixer que en aquell moment vaig pecar d'ingenu perquè les respostes van ser: "és per donar el tret de sortida de les festes", "uns deu dotze minuts, el que tu vulguis", volent dir "tranquil, és poca estona", "es fa a la sala de plens". Intentant fer-me entendre que hi hauria poc públic i mireu on hem acabat. Com a bons negociadors, els vostres representants ja m'havien fet un gol per l'escaire. Convençut que deu o dotze minuts me'ls ventilava fàcilment, em vaig dir: "faig com amb les arengues prèvies a les grans diades castelleres, vaig desenvolupant les quatre idees que vull destacar sense llegir i de cara a l'audiència, a pèl.

La primera idea que em va venir al cap va ser per què Sant Romà i no un altre sant? Les festes de Sant Romà, per diferents casuístiques, no les conec ni les he viscut com les de Santa Cristina. Vaig pensar que ningú com en Joan Domènech, des d'aquí moltes gràcies, em podria dir quatre dades històriques que sempre donen gruix i consistència al pregó i una pinzellada intel·lectual. Haig de reconèixer que parlant amb ell és quan vaig ser conscient del gol que m'havien marcat encomanant-me aquest pregó. "Trenta o trenta cinc minuts sarà correcte", em va dir en Joan Domènech, "et recomano per escrit, així queda constància". Li vaig demanar que em parlés de Sant Romà. Sabíeu que Lloret l'any 1001 se separa de Maçanet de la Selva i que Sant Llorenç és el seu patró? Això és important perquè, dit per en Joan "pot tenir lògica però no està documentat" que la nova parròquia del Lloret ja independent, actualment de les Alegries, escollís Sant Romà Soldat com a patró. Per què pot tenir lògica? Doncs perquè el nostre Sant Romà es tractava d'un soldat romà que es va convertir en veure la valentia de Sant Llorenç quan el van martiritzar posant-lo al foc en unes graelles. Ja tenim un argument que pot ser vàlid per raonar per què celebrem Sant Romà.

El 1509, quan ja era més important el Lloret marítim, es va començar a construir l'actual parròquia de Lloret on hi van traslladar el patronatge de Sant Romà. Al ser tant properes la festa de Santa Cristina (més celebrada) i la festa de Sant Romà soldat, 9 d'agost, es traslladà la segona a l'actual 18 de novembre que es tracta d'un altre Sant Romà, Sant Romà Diaca, embollica que fa fort, pragmatisme lloretenc. A partir de 1964 la festa torna a agafar cos quan exalumnes de Mossèn Pere Torrent Crous, que va ser un mestre molt estimat, com molts sabeu, li van voler fer un homenatge aprofitant la celebració de Sant Romà. La festa va ser molt més celebrada perquè al voltant hi va haver actes com un dinar popular i un partit de futbol. Fàcil, tiberi i futbol. A partir d'aquí és quan de mica en mica, al constatar tothom que per la feina no es podia celebrar, sobretot a la nit, com desitjaríem, la Festa Major de Santa

Cristina, la Festa de Sant Romà va anar creixent. El 1966, vés per on l'any que vaig néixer, la festa es va fer més gran al celebrar el primer mil·lenari. "El que teniu present els més joves és el segon", m'etzibà en Joan. Caram! Murri vaig pensar, ara tenim dos mil anys d'antiguitat. Tot seguit es va explicar: "el 1966 es va celebrar el mil·lenari de la primera referència escrita del nom de Lloret en un pergamí antic i el 2001 la independització de Lloret de Maçanet de la Selva". Tant de bo el 3017, els lloretencs puguem celebrar, juntament amb la resta de catalans, el mil·lenari de la independència de Catalunya.

Com és que en el món casteller sóc en Toni de Lloret si vaig néixer el 13 de maig de 1966 al Masnou, malgrat, com diu sempre la meva mare, Maria Cristina Leal Sayrol, al cap de dues setmanes ja era a Lloret perquè havíem de començar la temporada d'estiu. Ara aquí podríem entrar a recrear el famós gag "d'on sóc o d'on vinc". No cal. Us explicaré per què sóc de Lloret i per què em sento lloretenc. El meu pare, en Ton Bach Casahuga, en Bach, com sempre em recorda molta gent gran, fill del Masnou, era, pel que m'han explicat, un bon jugador de futbol. Jugava de central. "Contudent i bon rematador de cap", és com sempre me'l descriuen. El Club Futbol Lloret el 1960 el va fitxar quan el meu avi matern, Joaquim Leal Andreu, n'era el president. Els meus avis tenien un hotel. El meu pare, en la seva primera temporada, va preguntar un dia a Can Maitanquis on podia anar a dinar i li van dir que podia anar a dinar a l'hotel del president. La meva mare, treballava a l'oficina de turisme i també, amb les seves germanes, ajudaven en el negoci familiar servint dinars i sopars. El 4 de setembre del 60 la Tina i en Ton es van conèixer en un d'aquests dinars i aquí estem la meva germana Maria Cristina i jo. No cal entrar en més detalls.

Abans les temporades d'estiu eren molt més curtes i un cop acabada la temporada anàvem cap al Masnou. Fins que no ens vàrem quedar a viure definitivament a Lloret vivíem a cavall entre els dos pobles, primer més mesos a Masnou i, a mesura que es va allargar la temporada, més mesos a Lloret fins que ja no ens en vàrem moure. I com és que jo em dic Lleal i la resta de la família Leal? Com pot ser això? L'avi del meu avi Joaquim Leal

Andreu es deia Joan Lleal i Nadal i va néixer l'any 1853 a Saldet, poble que pertany al municipi de Ventalló, a l'Alt Empordà. És per això que potser hi ha algú que recorda que a casa els meus avis en deien a Can Saldet. Quan en Joan Lleal Nadal va venir a viure a Lloret de Mar entre els anys setanta i vuitanta del segle XIX, i es va casar amb Cristina Viñas i Casanoves de Lloret, en algun dels papers oficials (ja podeu imaginar com devien anar aquestes coses) li van canviar Lleal per Leal. El meu avi sempre va guardar la partida de naixement del seu avi i, com que jo ho sabia, des dels 12 anys sempre vaig signar Lleal. Als divuit anys vaig oficialitzar-ho.

No sé explicar perquè tinc tant interioritzada la pertanyença a Lloret. Potser perquè un dels cognoms del meu avi matern, Andreu, és dels que es troben a les referències de les primeres llars lloretenques, no ho sé. Però el que sí que sé és que em sento de mar, el que acarona la sorra i el que pica a les roques. Em sento de les platges, cales i caletes. Em sento dels temporals de setembre, del soroll de les estropades de llagut, de l'olor de mar, de la sensació de peus nus trepitjant la sorra molla i envoltats de l'escuma de les onades, de la festa gronxada per aquest mar anant i tornant a Santa Cristina al so del Toquen a córrer, de la passió pel S'amorra amorra, de l'Obreria de Santa Cristina. Em sento de la Dona Marinera, de l'Àngel, de les Alegries, de Sant Pere del Bosc. Em sento d'aquest bosc, de conèixer els bolets, de trobar ous de reig, de les olors del bosc, de romaní, de farigola, d'eucaliptus. De la marxa de les ermites, de la de les platges, de la tirada de l'art, de la Fira dels Sants Metges, del Xino Xano, de Sant Elm. Per a mi ser de Lloret és arrels, és amiatat, és

família, és poble. No em cansaria d'explicar-vos moltíssimes sensacions més... Només que, per a mi, ser de Lloret és ser avui aquí amb tots vosaltres.

Segur que molts us preguntareu d'on em ve aquesta fal·lera pels castells i com he arribat a ser el cap de colla dels Castellans de Vilafranca, la colla capdavantera dels últims 20 anys. Per entendre la meva descoberta dels castells ens hem de situar a la guerra civil espanyola, on el meu avi patern, Agustí Bach i Espinet, i un vilafranquí, Josep Morros Febrer, es van fer amics ajudant-se en els moments durs. Al finalitzar la guerra, l'amiatat va continuar i un dia, en Josep Morros, va convidar al meu avi, la meua àvia i els seus dos fills a un dels moments més importants per als vilafranquins: la seva Festa Major. Per als vilafranquins la Festa Major és el seu cap d'any. Aquí va començar tot. Van quedar enamorats de la Festa Major i el meu tiet, en Pep del Masnou, el que més. Es va casar amb la filla del gran amic del meu avi i s'hi va quedar a viure. El 1971 ens hi van portar a la meua germana i a mi i també en vàrem quedar enamorats. De tot el que vaig veure, els "xiquets", així es coneixien els castells en aquell temps en referència al Xiquets de Valls, em van captivar per sempre més. Era una vigília de Sant Fèlix, jo devia tenir 5 o 6 anys. El drac, els diables, l'àliga, els gegants, els capgrossos, panderetes, bastoners... tants colors, l'olor de

Ajuntament de
Lloret de Mar

SAMLM
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

pólvora, tantes músiques, em van captivar. La Festa Major em va marcar moltíssim i els castells el que més.

Vaig estudiar a l'escola Pia de Mataró, Santa Anna. Al pati, quan se'ns penjaven les pilotes de tennis amb què jugàvem, fèiem pilars, repenjats a la paret per recuperar-les. Aixecàvem pilars de quatre persones a collibè. Amb els amics d'aquí Lloret també ho vaig intentar, però no me'n vaig sortir. Aquella època vivia a cavall entre El Masnou (Maresme) i Lloret. Cada estiu esperava la trucada del meu tiet perquè em vingués a buscar per anar a la Festa Major. Vilafranca ho veia molt lluny i mai vaig pensar que arribaria a ser casteller ni encara menys que podria fer tot el que he fet.

El 1984, a Santa Maria del Collell (Garrotxa), amb un company de curs nebot d'un vilafranquí, vam animar els companys de curs a fer castells. Aquí naixia el que seria la primera colla de les comarques de Girona: els Castellers del Collell, que van ser apadrinats pels Castellers de Vilafranca i dels quals vaig ser cap de colla. Aquí em vaig iniciar. Després del Collell vaig marxar a fer el servei militar i quan vaig tornar tenia ganes de fer castells. Com que els Castellers del Collell ja havien desaparegut i Vilafranca ho veia molt lluny de Lloret, vaig decidir anar a la colla més propera on hi tenia un bon amic: l'Eduard Argemí dels Castellers de Terrassa.

Després d'un any d'anar amunt i avall de Lloret a Terrassa, vaig pensar que per 30 minuts més de viatge marxava a la colla de la que era seguidor des que vaig descobrir els castells, la meva colla: els Castellers de Vilafranca. La meva entrada als Castellers de Vilafranca va ser el gener de 1989 a l'actuació de les festes de Sant Raimon. Després de 27 anys, els Castellers de Vilafranca m'han escollit com a cap de colla per dirigir-los 4 anys. Per a mi fer castells és expressar la meva forma d'entendre la vida: amistat, treball en equip, repte, respecte, compromís, actitud, constància, força, equilibri... és no perdre els orígens. És repetir uns rituals que fa més de 250 anys que es porten a terme, el valor dels quals ens identifiquen com a país. És compartir una activitat en què tothom hi té un lloc. És un homenatge i una mostra d'admiració a tots els que han fet castells abans que nosaltres. És rivalitat, sí, molta rivalitat, i al mateix temps és trobar amics, tant de la meva colla com d'altres, amb qui millor em sento perquè compartim la majoria d'aquests pensaments. Fer castells és el que m'ha fet marxar de Lloret de Mar, cap una terra on hi he trobat l'Anna, amb qui junts hem compartit aquest camí i hem tingut tres filles: la Berta, la Joana i la Cristina, que fan que tot tingui sentit. Fer castells, per a nosaltres, és una forma de viure.

Uns quants amics, d'aquests amb qui tan bé ens sentim, avui són aquí. Els llaços que ens uneixen m'han permès demanar-los que s'hagin desplaçat fins a Lloret per fer el que més ens agrada. Tots els que vulgueu podeu fer pinya amb nosaltres.

Per tancar aquest pregó us faré l'arenga que vaig fer a la colla al finalitzar l'últim assaig abans del concurs de castells de Tarragona, adaptada al

pregó. Per aquestes grans diades organitzem campanyes per motivar i perquè vingui molta gent als assajos i a l'actuació. El títol de la nostra campanya va ser "T'agrada competir?" El nostre d'avui serà "T'agrada fer Festa Major?"

Hem acabat una altra temporada turística i tots, més o menys, estem contents de com han anat les coses. Arriben les festes de Sant Romà i s'han preparat actes perquè tothom trobi els seu. El nostra lema d'aquest any és "T'agrada fer Festa Major?" Jo us pregunto: Us agrada fer Festa Major? Necessito més convenciment. Us agrada fer Festa Major?

A mi també, i molt! M'agraden les festes que s'arrapen a la terra i que tenen la seva identitat. N'hi ha dues que em tenen el cor robat: la de Vilafranca, dedicada a Sant Fèlix, i la de Santa Cristina, la nostra. L'herència familiar segur que hi té molt a veure i haver viscut la processó de Santa Cristina de la mà del meu avi sent obrer de Santa Cristina és un orgull. Us asseguro que la Festa de Santa Cristina és de les festes més singulars que hi ha per Catalunya. Penseu que fent castells he estat a moltes. Som un poble que tenim una identitat molt especial i no l'hem de globalitzar. Enlloc d'importar actes d'altres llocs n'hi ha molts de Santa Cristina que es podrien replicar per Sant Romà.

Aquest any a la colla els vaig explicar que en rem, quan es comença, a part de rebre trompades dels que estan aprenent, notem que no hi ha manera que el llagut avanci. Quan un acaba de fer l'impuls per llançar el llagut un altre entra tard i el frena. A mesura que s'entrena cada vegada anem més junts i cada cop de rem impulsa amb més energia l'embarcació. Hi ha un moment màgic, aquí segur que sou molts que heu tingut el privilegi de viure aquesta sensació, que de cop tots anem com un home sol i sentim, amb cada estropada, un únic cop de rem a l'aigua. En aquest instant sembla que el llagut llisqui per sobre l'aigua sense cap obstacle. Aquest any, gràcies a un llibre que us recomano: "Remando como un solo hombre" de James Brown, que em va regalar la meva amiga Anna Rosa de Can Burguera, la filla de la Teressita, vaig saber que quan això passa es diu que l'embarcació té "swing". És a dir, quan s'està més preparat es té "swing". A la colla, abans del concurs els vaig dir que teníem "swing". Va quedar clar que en teníem guanyant l'onzè concurs de la colla, vuitè consecutiu. A vosaltres, després d'una temporada que heu treballat molt, us puc dir que esteu preparats i amb ganes de fer festa. Us ho heu guanyat. Lloretencs, tenim "swing".

I per últim una de les coses que hem treballat aquest any, la visualització. Consisteix, els dies previs abans de fer els castells, d'imaginar cada pas, cada moviment, cada detall, cada gest, cada espai, com volem que siguin i de la forma més real possible. Feu l'exercici, tanqueu els ulls i imagineu aquells dinars de Festa Major, amb aquelles flaires, amb aquells gustos, amb la gent que més estimeu, amb aquelles sobretaules que voldríeu que no s'acabessin mai. Visualitzeu les sardanes, la Fira Medieval, les xocolatades...

Ajuntament de
Lloret de Mar

SAMLM
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

Personalment, si tinc algun record potent de les festes de Sant Romà és l'envelat i tot el que l'envoltava. Per a mi allò era senyal de festa: cues pels "palcos", intriga de quins artistes i orquestres vindrien, festa i ball a la nit, els concursos de playback... L'envelat era un lloc important de trobada de la comunitat, era un lloc on fer comunitat. En certa forma em recorda el que passa en una colla: coincidim grans i petits en un mateix espai i acte. Penso que és una llàstima que aquest espai hagi desaparegut, no només a Lloret sinó també a molts altres pobles. "Qui perd els orígens perd la identitat", pensem-hi!

Lloretencs! Ara és el moment que cada un comenci a imaginar amb cada detall, color, olor, gust i matís el que més li agrada i espera de la Festa Major. Dediqueu-hi molta estona i segur que viureu una Festa Major com mai.

Us ho torno preguntar:

Us agrada fer Festa Major?

SOM-HI!